

Sygn. akt I ACa 269/16

WYROK

W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 8 września 2016 roku

Sąd Apelacyjny w Szczecinie I Wydział Cywilny

w składzie następującym:

Przewodniczący:	SSA Edyta Buczkowska-Żuk (spr.)
Sędziowie:	SSA Mirosława Goluńska SSO del. Agnieszka Bednarek - Moraś
Protokolant:	st. sekr. sądowy Beata Węgrowska-Płaza

po rozpoznaniu w dniu 8 września 2016 roku na rozprawie w Szczecinie

sprawy z powództwa B. G. i S. G. (1)

przeciwko P. w W.

o zapłatę

na skutek apelacji powodów

od wyroku Sądu Okręgowego w Koszalinie

z dnia 9 lutego 2016 roku, sygn. akt I C 312/14

I. zmienia zaskarżony wyrok w punkcie drugim w ten sposób, że:

1. zasądza od pozwanego P. w W. na rzecz powódki B. G. dodatkowe odsetki od kwoty 100.000 (sto tysięcy) złotych za okres od 18 lutego 2014r. do dnia 9 lutego 2016r., a powództwo w pozostałej części oddala;

2. zasądza od pozwanego P. w W. na rzecz powoda S. G. (1) dodatkowe odsetki od kwoty 80.000 (osiemdziesiąt tysięcy) złotych za okres od 18 lutego 2014r. do dnia 9 lutego 2016r., a powództwo w pozostałej części oddala;

II. zasądza od pozwanego na rzecz powódki kwotę 3.600 (trzy tysiące sześćset) złotych tytułem kosztów zastępstwa procesowego w postępowaniu apelacyjnym, oraz kwotę 995 (dziewięćset dziewięćdziesiąt pięć) złotych tytułem opłaty od apelacji;

III. zasądza od pozwanego na rzecz powoda kwotę 3.600 (trzy tysiące sześćset) złotych tytułem kosztów zastępstwa procesowego w postępowaniu apelacyjnym oraz kwotę 796 (siedemset dziewięćdziesiąt sześć) złotych tytułem opłaty od apelacji.

UZASADNIENIE

Powodowie B. G. i S. G. (1), w pozwie przeciwko pozwanemu P. w W., domagali się zasądzenia od pozwanego na rzecz powódki B. G. kwoty 140.000 zł oraz na rzecz powoda S. G. (1) kwoty 115.000 zł, w obu przypadkach wraz z odsetkami ustawowymi od dnia 18.02.2014r. do dnia zapłaty a także kosztami procesu.

W uzasadnieniu wskazali, że w dniu 15.08.2004r. doszło do wypadku drogowego, w wyniku którego śmierć ponieśli S. G. (2) oraz N. G.. Sprawcą wypadku był obywatel Niemiec. Śledztwo w sprawie zdarzenia zostało umorzone wobec śmierci sprawcy. Powodowie wskazali, że dokonali zgłoszenia szkody pozwanemu i w toku likwidacji szkody, na podstawie decyzji z 2005r., otrzymali wypłaty z tytułu zadośćuczynienia w związku ze śmiercią bliskich im osób oraz odszkodowania. Następnie w 2013r. powodowie ponownie wystąpili przeciwko pozwanemu z żądaniem zapłaty. Pozwany przyznał kolejne świadczenia, ale nie uwzględnił w całości roszczeń powodów.

Żądanie pozwu w zakresie odsetek powodowie uzasadniali treścią art. 481 k.c. w zw. z art. 14 ust. 1 i 2 oraz art. 127 ustawy z dnia 22.05.2003r. o ubezpieczeniach obowiązkowych, Ubezpieczeniowym Funduszu Gwarancyjnym i Polskim Biurze Ubezpieczycieli Komunikacyjnych wskazując, że trzydziestodniowy termin, w którym pozwany winien wyjaśnić okoliczności sprawy, wobec złożenia przez powodów w dniu 17.01.2014r. zawiadomienia o szkodzie upłynął z dniem 17.02.2014r., stąd też odsetki należą się od dnia następnego.

Pozwany - P., w odpowiedzi na pozew, domagał się oddalenia powództwa w całości oraz zasądzenia na swoją rzecz kosztów procesu według norm prawem przepisanych.

W uzasadnieniu strona pozwana przyznała, że odpowiada za szkody będące następstwem zdarzenia z 15.08.2004r., w wyniku którego śmierć ponieśli S. G. (2) i N. G.. Wskazano zatem, że pozwany uznaje co do zasady swoją odpowiedzialność za skutki wypadku, kwestionuje jednak wysokość dochodzonych pozwem roszczeń, które są w jego ocenie rażąco wygórowane i zmierzają do bezpodstawnego wzbogacenia powodów..

Odnośnie żądanych odsetek ustawowych od zgłoszonych roszczeń, pozwane Biuro podniosło, że kwestionuje to żądanie od daty wcześniejszej, aniżeli od dnia wydania wyroku. Zarzucono przy tym, że w sprawie nie znajduje zastosowania art. 14 ustawy o ubezpieczeniach obowiązkowych, na który powoływali się powodowie, bowiem pozwane Biuro nie było i nie jest zakładem ubezpieczeń.

Wyrokiem z dnia 9 lutego 2016 r. Sąd Okręgowy w Koszalinie zasądził od pozwanego P. w W. tytułem zadośćuczynienia na rzecz:

- powódki B. G. kwotę 100.000 (sto tysięcy) złotych z odsetkami ustawowymi od dnia 10 lutego 2016r. do dnia zapłaty;
- powoda S. G. (1) kwotę 80.000 (osiemdziesiąt tysięcy) złotych z odsetkami ustawowymi od dnia 10 lutego 2016r. do dnia zapłaty.

Oddalił powództwo w pozostałym zakresie i orzekł o kosztach proces

Sąd ustalił, że w dniu 15.08.2004r. w miejscowości G., gm. Ł., miał miejsce wypadek drogowy, w którym uczestniczył kierujący samochodem marki B. o numerze rejestracyjnym (...), obywatel Niemiec – S. W. (zam. w Niemczech) oraz kierujący samochodem ciężarowym marki R. o numerze (...) S. G. (2). Pasażerami samochodu marki R. byli N. G. oraz powód S. G. (1). Kierujący pojazdem marki B. jadąc w kierunku W. zasnął za kierownicą i zjechał na przeciwny pas ruchu, po czym uderzył w lewy bok samochodu ciężarowego marki R.. W wyniku doznanych w wypadku obrażeń śmierć poniósł kierujący S. G. (2) oraz pasażerka samochodu marki R. - N. G.. Powód S. G. (1) doznał obrażeń w postaci

złamania żuchwy i wstrząśnienia mózgu. Śmierć poniósł także kierujący pojazdem marki B.S. W.. Postanowieniem z dnia 25.10.2004 r. śledztwo w sprawie zdarzenia z dnia 15.08.2004 r. zostało umorzone wobec śmierci sprawcy S. W..

Pojazd marki B. o nr rej. (...) był objęty ubezpieczeniem w zakresie obowiązkowego ubezpieczenia OC posiadaczy pojazdów mechanicznych w TU R+V w Niemczech.

Zmarli na skutek wypadku S. G. (2) i N. G. byli odpowiednio: dla powódki mężem i córką a dla powoda: ojcem i siostrą.

Powodowie dokonali zgłoszenia szkody. Likwidację szkody w ciężar zagranicznego zakładu ubezpieczeń przeprowadzało Towarzystwo (...) S.A. w W.. Decyzjami z 14.01.2005r. oraz 04.08.2005r. zostały przyznane na rzecz powodów następujące kwoty: 35 000 zł dla powódki tytułem odszkodowania za pogorszenie sytuacji życiowej po śmierci S. G. (2), 40 000 zł dla powoda tytułem odszkodowania za pogorszenie sytuacji życiowej po śmierci S. G. (2), 3 461 zł powódki tytułem zwrotu kosztów pogrzebu, 20. 000 zł tytułem zadośćuczynienia z art. 445 k.c. dla S. G. (1). Pismem z dnia 05.09.2005 r. podmiot: (...) powiadomił o przyznaniu na rzecz powoda renty wyrównawczej tytułem utraconych dochodów po S. G. (2) w wysokości 1 260 zł miesięcznie, płatną kwartalnie od dnia 15.08.2004 r. do ukończenia przez powoda wieku 25 lat, o ile udowodnione zostanie, że do tego czasu kontynuować będzie naukę w trybie dziennym i nie będzie w stanie utrzymać się samodzielnie. Pismem z dnia 3.11.2005 r. powodowie zostali poinformowani o przyznaniu im odszkodowania w wysokości 19.286,07 zł, na którą to kwotę złożyły się: 16 000 zł - koszt nagrobka, 580 zł - koszt foto-ceramiki, 2 620 zł – koszt leczenia powoda, 86,07 zł koszty dojazdów powoda do placówek medycznych. Pismem z dnia 25.11.2013 r. pełnomocnik powodów skierował do pozwanego przesądowe wezwanie do zapłaty. Pismem z dnia 17.01.2014 r. (...) S.A. potwierdziła otrzymanie wezwania oraz wniosła o udzielenie dalszych informacji, a także wypełnienie przez powodów załączonych ankiet. Powodowie udzielili stosownych wyjaśnień pismem z dnia 10.02.2014 r.

Pismem z dnia 12.03.2014 r. (...) S.A. poinformowała powódkę o przyznaniu jej zadośćuczynienia w związku ze śmiercią męża w wysokości 30 000 zł oraz zadośćuczynienia w związku ze śmiercią córki w wysokości 30.000 zł. Z kolei powodowi przyznano pismem z dnia 12.03.2014 r. kwotę 30.000 zł tytułem zadośćuczynienia w związku ze śmiercią ojca i kwotę 15.000 zł tytułem zadośćuczynienia w związku ze śmiercią siostry.

W dniu 7.03.2014r. pełnomocnik pozwanych wystosował wezwanie do zapłaty bezpośrednio do P.. Pozwany nie zaspokoił roszczeń powodów. Przekazał natomiast pismo do Towarzystwa (...) S.A. w W. z prośbą o ponowną analizę sprawy.

Rodzinę G. łączyły silne pozytywne uczucia. Spędzali wspólnie wolny czas, wspólnie jedli posiłki, wyjeżdżali razem, np. na biwaki, chodzili do kościoła, do parku. Dla S. G. (2) rodzina była bardzo ważna. Był osobą pogodną, pomagał innym. Miał bardzo dobry kontakt z synem. Zainteresował go mechaniką pojazdów i sportem. Powódka ze S. G. (2), który był jej pierwszym mężczyzną w życiu, pozostawali przez 15 lat w związku małżeńskim. Wprowadzili podział ról w swoim związku.

Również rodzeństwo było ze sobą mocno związane. Powód często bawił się z siostrą, dużo z nią rozmawiał. N. G. była bardzo dobrą uczennicą w klasie dziennikarskiej, piszącą felietony, zaangażowaną również w pozaszkolne przedsięwzięcia. Była dzieckiem pogodnym, ciągle uśmiechniętym, żywym. Lubiła wycieczki piesze i rowerowe. Chciała zostać psychologiem.

Po śmierci bliskich powódka nie radziła sobie z najprostszymi rzeczami, którymi do tej pory zajmował się jej mąż. Zarówno powódka jak i powód korzystali z pomocy psychologa. Powódka uczęszczała na terapie przez ponad dwa lata, zażywała środki uspokajające. Powód o śmierci bliskich dowiedział się w szpitalu od psychologa. Zamknął oczy i kwilił. Stał się bierny, stracił ochotę do aktywności. Również został objęty terapią psychologiczną na dłuższy okres. Nadto korzystał z pomocy psychologa i pedagoga w szkole.

Powódka mocno zaangażowała się w zapewnienie właściwej opieki synowi. S. G. (1) po śmierci ojca i siostry zamknął się bowiem w „swoim świecie”. Nie chciał rozmawiać z dorosłymi, za wyjątkiem swojej matki, której mówił m.in. że

tata do niego przychodzi. Przed wypadkiem był bardzo dobrym uczniem. Po wypadku stał się nerwowy, nie chciał wychodzić do szkoły. Z czasem znacznie pogorszyły się jego wyniki w nauce; Dzięki staraniom i zaangażowaniu matki zdołał ukończyć szkołę podstawową i podjąć naukę w gimnazjum.

Śmierć S. G. (2) i N. G. miały bardzo duży wpływ na postawę życiową B. G., jej kontakty z otoczeniem i funkcjonowanie w rodzinie. Po tym wydarzeniu powódka ulokowała niezmiernie dużo energii i determinacji w opiece, wychowaniu i wsparciu swojego syna. Nie związała się z innym mężczyzną. Przebieg żałoby u powódki był ciężki i długotrwały. W przypadku powódki żałoba nie została jeszcze zamknięta.

Śmierć siostry i ojca miała również duży wpływ na postawę życiową S. G. (1), jego kontakty z otoczeniem oraz funkcjonowanie w grupie rówieśniczej i życiu społecznym. Do dnia dzisiejszego postawa powoda nacechowana jest pewną ostrożnością, zdystansowaniem i fatalizmem.

Na podstawie powyższych ustaleń Sad uznał, że powództwo zasługiwało na uwzględnienie w części.

Podkreślił, że żadna ze stron nie kwestionowała okoliczności faktycznych związanych z wypadkiem z dnia 15 sierpnia 2004r., w wyniku którego zginęli tragicznie mąż – ojciec oraz córka - siostra powodów: S. G. (2) i N. G.. Sąd dokonał ustaleń faktycznych w sprawie na podstawie dowodów z dokumentów złożonych do akt niniejszego postępowania przez strony dotyczących procesu likwidacji szkody oraz stanu majątkowego i osobistego powodów. Podstawę ustaleń stanowiły również zeznania przesłuchanych w sprawie świadków A. K. i J. K.. Nie było podstaw, aby je kwestionować. Opisowali oni bowiem okoliczności dotyczące więzi powodów z tragicznie zmarłymi bliskimi, skutków zerwania tych więzi, zmian jakie zaszły w życiu powodów po śmierci najbliższych członków rodziny, na podstawie własnych obserwacji. Znaczenie dla rozstrzygnięcia miały sporządzone na potrzeby niniejszego postępowania opinie biegłego sądowego z zakresu psychologii. Opinie te nie były kwestionowane przez strony. Sąd podzielił zatem stanowisko wyrażone przez biegłego uznając je za wiarygodne i konsekwentne. Biegły w sposób logiczny i wyczerpujący przeprowadził wywód na temat wpływu zdarzenia związanego ze śmiercią bliskich im osób, na ich dalsze funkcjonowanie. Materiał dowodowy uzupełniają szczegółowe, pełne emocji, zeznania powodów. Wszystkie dowody zgromadzone w sprawie są ze sobą zgodne i wzajemnie się uzupełniają, co dodatkowo wzmacnia ich walor wiarygodności.

Pozwany nie kwestionował swojej odpowiedzialności za skutki wypadku, w wyniku którego śmierć ponieśli S. G. (2) i N. G..

Podstawa prawna odpowiedzialności pozwanego wynikała z art.123 pkt 1 w zw. z art.160, art.34 i art.35 ustawy z dnia 22 maja 2003 r. o ubezpieczeniach obowiązkowych, Ubezpieczeniowym Funduszu Gwarancyjnym i Polskim Biurze Ubezpieczycieli Komunikacyjnych (Dz. U. z 2003r. Nr 124, poz. 1152 z późn. zm.) w zw. z art.436 k.c. oraz art.448 k.c. w zw. z art.24§1 k.c. Pozwany ponosi bowiem, zgodnie z wyżej wskazanymi przepisami, odpowiedzialność za szkody będące następstwem wypadków, które miały miejsce na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej i powstały w związku z ruchem pojazdów mechanicznych, zarejestrowanych w państwach, których biura narodowe są sygnatariuszami Porozumienia Wielostronnego, tak jak miało to miejsce w rozpoznawanej sprawie. Podkreślić należy, że odpowiedzialność ta dotyczy każdej szkody, niezależnie od jej charakteru (majątkowego i niemajątkowego), wyrządzonej wskutek ruchu pojazdu mechanicznego, której następstwem jest śmierć, uszkodzenie ciała, rozstrój zdrowia, bądź utrata, zniszczenie lub uszkodzenie mienia, a wypadek komunikacyjny, w wyniku którego doszło do śmierci, stanowi źródło krzywdy także dla osób bliskich zmarłego (por. wyrok Sądu Apelacyjnego w Białymstoku z dnia 5 marca 2014 r., I ACa 810/13, LEX nr 1448498, uchwała Sądu Najwyższego z dnia z dnia 20 grudnia 2012 r., III CZP 93/12, OSNC 2013/7-8/84, LEX nr 1267081, wyrok Sądu Apelacyjnego w Katowicach z dnia 11 lipca 2013 r., V ACa 241/13, LEX nr 1349930).

Nie było również kwestionowane przez stronę pozwaną, że w rozpoznawanej sprawie powodowie mogli dochodzić roszczenia o zadośćuczynienie w oparciu o art. 448 k.c. w zw. z art. 24 k.c.

Odnosząc się natomiast do wysokości żądanego zadośćuczynienia, Sąd miał na uwadze krzywdę i cierpienia doznane przez powódkę na skutek śmierci ich męża i córki oraz przez powoda na skutek śmierci ojca i siostry.

Samo pojęcie krzywdy nie zostało uregulowane przez ustawodawcę. Krzywda moralna to pewnego rodzaju uszczerbek dotykający subiektywnej sfery osobowości człowieka, którą jednak nie są objęte przeżycia poszkodowanego będące refleksem doznanej szkody majątkowej (Z. Radwański, *Zadośćuczynienie pieniężne...*, s. 168). Krzywda polega na ujemnych przeżyciach poszkodowanego związanych z cierpieniem fizycznym, psychicznym i/lub moralnym (I. Dyka, *Zasady przyznawania i ustalania wysokości zadośćuczynienia pieniężnego w razie naruszenia dobra osobistego*, *Kwartalnik Prawa Prywatnego* 2001, z. 3, s. 612).

Przyznanie zadośćuczynienia pieniężnego ma na celu zrekompensować krzywdę za naruszenie prawa do życia w rodzinie i ból spowodowany utratą najbliższej osoby (por. wyrok Sądu Apelacyjnego w Lublinie z dnia 7 lipca 2009 r., II AKa 44/09, LEX nr 523973). Ustawodawca nie określił kryteriów, według których należy określać wysokość zadośćuczynienia za krzywdę spowodowaną przez śmierć najbliższego członka rodziny. Jeśliby przy orzekaniu o tym zadośćuczynieniu brać pod uwagę kryteria i zasady stosowane w sprawach rozpatrywanych na podstawie art. 445 § 1 k.c., który to przepis dotyczy zadośćuczynień dla samych poszkodowanych (tj. osób, które bezpośrednio doznały uszkodzenia ciała lub rozstroju zdrowia), to stosowanie takiej prostej analogii byłoby zawodne (vide: wyrok Sądu Apelacyjnego w Łodzi z dnia 14 kwietnia 2010 r., I ACa 178/10, LEX nr 715515). Wysokość zadośćuczynienia powinna być utrzymana w rozsądnych granicach, lecz zarazem powinno być odczuwalne przez uprawnionych. Zadośćuczynienie ma więc zmniejszyć odczuwaną subiektywnie przez uprawnionego krzywdę, poczucie straty bliskiej mu osoby, utratę jej wsparcia i opieki. Przy czym prawo do życia w rodzinie winno zasługiwać na wzmożoną ochronę. Utrata bliskiej osoby stanowi znaczną dolegliwość psychiczną dla członka rodziny zmarłego, a jej skutki rozciągają się na całe życie osób bliskich (por. wyrok Sądu Apelacyjnego w Szczecinie z 23 listopada 2011 roku, sygn. akt: I ACa 591/11, niepubl.).

Kierując się powyższymi przesłankami, Sąd uznał, że zadośćuczynienie dla powódki B. G. powinno wynosić łącznie 100.000 zł (tj. 50.000 zł z tytułu śmierci męża i 50.000 zł z tytułu śmierci córki), natomiast dla powoda S. G. (1) łącznie 80.000 zł (tj. 50.000 zł w związku ze śmiercią ojca i 30.000 zł w związku ze śmiercią siostry). Sąd wziął przy tym od uwagę, że pozwany w części zrekompensował powodowi poniesioną krzywdę wypłacając na rzecz powódki, w związku ze śmiercią męża zadośćuczynienie w wysokości 30 000 zł oraz, w związku ze śmiercią córki - w wysokości 30.000 zł. Z kolei powodowi przyznano kwotę 30.000 zł tytułem zadośćuczynienia w związku ze śmiercią ojca i kwotę 15.000 zł tytułem zadośćuczynienia w związku ze śmiercią siostry. Sąd uznał, że wypłacone wcześniej kwoty nie były wystarczające i dopiero przyznane w niniejszym postępowaniu dodatkowe świadczenia w pełni zrekompensują doznaną przez powodów krzywdę.

Sąd zważył, że z nagłą śmiercią S. G. (2) i N. G. wiązały się cierpienia powodów w wymiarze psychicznym i emocjonalnym. W sposób nagły zostali oni pozbawieni więzi rodzinnej z najbliższymi im osobami. Dotychczas dobrze funkcjonująca, kochająca się rodzina została pozbawiona dwóch ważnych jej ogniw, a powodowie zmuszeni zostali do samodzielnego stawienia czoła towarzyszącym im trudnościom. Jak wynika przy tym z zeznań powódki, trudność sprawiała jej nawet prozaiczne czynności życia codziennego. Powód z kolei niejako odseparował się od rzeczywistości, stał się bierny, uciekł w „swój świat”.

Powodowie zatem, na gruncie niniejszego postępowania wykazali, że w wyniku śmierci bliskich im osób doszło do nieodwracalnego naruszenia ich dóbr osobistych w postaci więzi emocjonalnej łączącej ich z mężem – ojcem oraz córką - siostrą, prawa do życia rodzinnego, w tym wsparcia z ich strony w codziennym życiu, nauce, zakładaniu rodziny. W sprawie brak jest przy tym okoliczności, które mogłyby obalać domniemanie, że powodowie pozostawaliby ze zmarłymi członkami rodziny w nieustająco dobrych relacjach, mogliby liczyć na ich wsparcie, jeszcze przez długie lata. W wyniku nagłej i niespodziewanej śmierci zostali pozbawieni pełnej rodziny, dotychczasowego ustabilizowanego życia i poczucia bezpieczeństwa. Z dnia na dzień znaleźli się w bardzo trudnej sytuacji, sami, bez dotychczasowego wsparcia najbliższych im osób, bez wyraźnych perspektyw na przyszłość, bez wystarczającego doświadczenia życiowego w zakresie obowiązków które wobec nich się pojawiły. Wszystko to spowodowało olbrzymie cierpienia

psychiczne, bolesne wspomnienia, utrzymujące się do dnia dzisiejszego. Powodowie korzystali po śmierci bliskich im osób z pomocy psychologicznej. Z opinii sporządzonych na potrzeby niniejszego postępowania wynika przy tym jednoznacznie, że zarówno w przypadku powódki, jak i powoda, śmierć S. G. (2) i N. G., miała duży wpływ na ich postawę życiową. W przypadku powódki proces żałoby nie został zakończony do chwili obecnej. Z kolei w odniesieniu do powoda, nawet na dzień dzisiejszy, jego postawa jest nacechowana ostrożnością, zdystansowaniem i fatalizmem.

Roszczenie powodów w zakresie zadośćuczynienia ponad wskazane wyżej kwoty podlegało oddaleniu. Sąd uznał, że przyznanie zadośćuczynienia w wysokości żądanej przez powodów prowadziłoby w istocie do ich wzbogacenia a na uwadze należy mieć kompensacyjny charakter tego świadczenia. Oczywiście jest, że przeżywanie bólu, rozpacz i długotrwałej tęsknoty jest związane ze śmiercią osoby najbliższej, jednakże jest to naturalna konsekwencja takiego stanu rzeczy. W sytuacji jednak, gdy rodzina zmarłych nauczyła się żyć w nowych okolicznościach, zapewniła sobie wzajemne wsparcie, zasadnym jest miarkowanie zasądzonego zadośćuczynienia. Sąd nie kwestionuje, że powodowie do dnia dzisiejszego boleśnie odczuwają brak S. i N. G., ale fakt ten nie wpływa już w decydujący, negatywny sposób na ich codzienne funkcjonowanie oraz podejście do obowiązków. Jak wynika bowiem z ustalonych okoliczności, powódka realizuje się zawodowo, ukończyła studia. Podjęła się tam poważnych przedsięwzięć, jak budowa domu. Powód z kolei zaliczał z powodzeniem kolejne szczeble nauki. Obecnie studiuje. Z tego też względu Sąd uznał, że roszczenie powodów w zakresie przewyższającym zasądzone na ich rzecz kwoty należało oddalić.

Zasądzenie odsetek od czasu wyrokowania ma swoje oparcie w treści art. 481 § 1 k.c., który brzmi, że odsetki należą się wierzycielowi od chwili, gdy dłużnik opóźnia się ze spełnieniem wymagalnego świadczenia pieniężnego. Sąd przyjął, że skoro dopiero w wyroku nastąpiło ostateczne określenie wysokości zobowiązania pozwanego wobec powodów, to nieuzasadnionym byłoby naliczanie odsetek od daty wcześniejszej. W tym zakresie Sąd aprobuje stanowisko zajęte przez Sąd Apelacyjny w Szczecinie w powołanym już uzasadnieniu wyroku z dnia 11.02.2015 r., w sprawie o sygn. akt I ACa 813/14. Sąd ten zwrócił uwagę na treść art. 363 § 2 kc, który wyraża zasadę, odnoszącą się również do roszczeń o zadośćuczynienie, że wysokość szkody określa się według dnia jej ustalenia. Określając należną sumę sąd winien wziąć pod uwagę wszystkie okoliczności istniejące w chwili wyrokowania, które mają wpływ na wysokość tego roszczenia. Powoduje to, że datą, według której sąd ustala wysokości szkody jest co do zasady dzień wydania wyroku. U podstaw ustawowej reguły ustalania odszkodowania według daty wyrokowania leży kompensacyjny charakter tego roszczenia, mający na celu pełne wyrównanie poniesionej przez poszkodowanego szkody niezależnie od tego, kiedy zaistniało zdarzenie ją powodujące. Od tej reguły przepis art. 363 § 2 k.c. wprowadza wyjątek, dopuszczając ustalenie wysokości szkody według stanu wcześniejszego, jeżeli wymagają tego szczególne okoliczności. Wówczas wymagalność roszczenia może zostać ustalona przy uwzględnieniu zasad wynikających z art. 455 k.c. Tym samym zastosowanie regulacji z art. 455 k.c. i art. 817 § 1 k.c. może nastąpić jedynie wyjątkowo, gdy szczególne racje przemawiają za takim przyjęciem. Wskazać również należy, że w orzecznictwie podnosi się, iż datę wymagalności roszczenia o zapłatę zadośćuczynienia determinuje ustalenie czasu, w którym zaistniały wszystkie okoliczności, wpływające na jego wysokość (por. uzasadnienie wyroku SN z dnia 8 lutego 2002 r., II UKN 77/01, OSNP 23/2003 poz. 578). Specyfika rozstrzygnięcia o wysokości zadośćuczynienia polega na tym, iż sąd obowiązany jest uwzględnić całokształt negatywnych odczuć, jakich poszkodowany doznał do tej pory w wyniku czynu niedozwolonego, a także te, który w konsekwencji ustaleń stanowiących podstawę wyrokowania, odczuwać będzie w przyszłości. Regułą jest zatem, iż wymagalność roszczenia z tytułu zadośćuczynienia powstaje z chwilą wyrokowania, niezależnie od tego, czy obowiązany był wcześniej wzywany przez poszkodowanego do zapłaty. Odstępstwo od tej zasady winny uzasadniać szczególne racje. W niniejszej sprawie kwoty zadośćuczynienia zostały ustalone z uwzględnieniem całokształtu negatywnych konsekwencji, jakich doznali powodowie od dnia wypadku w którym zginęli ich najbliżsi do dnia wyrokowania. Dopiero w toku postępowania sądowego, m.in. na podstawie opinii biegłego psychologa, dokonano ustaleń konsekwencji tragicznej śmierci S. i N. G., które to konsekwencje nie były w pełnym zakresie znane pozwanemu przed wniesieniem pozwu.

Oddaleniu podlegały natomiast, jako nieuzasadnione, roszczenia powodów ponad przyznane kwoty zadośćuczynienia oraz w zakresie odsetek za okres poprzedzający wyrokowanie, o czym orzeczono w punkcie 2. wyroku.

O kosztach Sąd orzekł na podstawie art. 108 §1 k.p.c. oraz art. 100 k.p.c. zgodnie z zasadą stosunkowego rozdzielenia kosztów.

Uwzględniając powyższe zasady nakazano również pobrać od pozwanego na rzecz Skarbu Państwa kwotę 232 zł (331,22 x 70 %), a od każdego z powodów po 50 zł (331,22 zł x 30 % :2) z tytułu zwrotu wydatków poniesionych w sprawie na które złożyło się wynagrodzenie biegłego w łącznej wysokości 831,22 zł, przy czym, wobec uiszczenia przez powodów zaliczki w wysokości 500 zł, do rozliczenia pozostała kwota 331,22 zł. Uwzględniając wynik sprawy, nakazano zatem pobrać od stron adekwatne kwoty, o czym orzeczono w pkt. 5 wyroku.

Powyższy wyrok w części, w której Sąd Okręgowy oddalił powództwo, co do ustawowych odsetek liczonych od zasądzonej w pkt I kwoty zadośćuczynienia na rzecz powodów B. G. w wysokości 100.000 zł, na rzecz powoda S. G. (1) w wysokości 80.000 zł za okres poprzedzający datę wyrokowania tj. za okres od dnia 18.02.2014 r. - 09.02.2016r. zaskarżyli apelacją powodowie

Skarżonemu orzeczeniu zarzucili:

I. Naruszenie prawa materialnego, tj. art. 363 § 2 k.c. poprzez uznanie, że w okolicznościach niniejszej sprawy rozmiar krzywdy i wysokość należnego w związku z tym powodom zadośćuczynienia mogła zostać i została określona dopiero na dzień wyrokowania tj. 09.02.2016 r.;

II. Naruszenie prawa materialnego, tj. art. 455 k.c. poprzez jego pominięcie i uznanie, że wezwanie pozwanego do zapłaty zadośćuczynienia nie doprowadziło do wymagalności roszczenia powodów względem pozwanego opartego na art. 445 § 1 k.c.

III. Naruszenie prawa materialnego, tj. art. 481 k.c. poprzez jego pominięcie, a to w związku z naruszeniem art. 455 k.c. i przyjęcie, że pozwany nie pozostawał w opóźnieniu z zapłatą kwoty należnej powodom zadośćuczynienia pomimo, że został prawidłowo wezwany do zapłaty, a ustawowy termin, w którym świadczenie winno być spełnione upłynął bezskutecznie;

IV. Naruszenie prawa materialnego, tj. art. 109 ustawy z dnia 22.05.2003r. o ubezpieczeniach obowiązkowych Ubezpieczeniowym Funduszu Gwarancyjnym i Polskim Biurze Ubezpieczycieli Komunikacyjnych (zwaną dalej Ustawą), poprzez jego pominięcie przy ustalaniu daty wymagalności roszczenia powodów opartego o art. 448 k.c. w związku z art. 24 k.c.;

V. Naruszenie prawa materialnego, tj. art. 16 ust. 1 ustawy z dnia 22.05.2003r. o działalności ubezpieczeniowej oraz art. 355 § 2 k.c. poprzez ich niezastosowanie i nieuwzględnienie faktu, że pozwany prowadzący działalność ubezpieczeniową zobligowany był do aktywnego prowadzenia postępowania wyjaśniającego zainicjowanego zgłoszeniem szkody, w zakresie ustalenia zarówno zasadności roszczeń powodów jak i rozmiaru krzywdy.

W oparciu o wyżej przytoczone zarzuty wnieśli o:

I. zmianę wyroku Sądu I instancji w pkt I poprzez zasądzenie od strony pozwanej na rzecz powodów ustawowych odsetek od zasądzonych kwot zadośćuczynienia za okres od dnia 18.02.2014 r. do dnia 31.12.2015 r. oraz ustawowych odsetek za opóźnienie za okres od dnia 01.01.2016 r. do dnia 09.02.2016r.;

II. zasądzenie od pozwanego na rzecz każdego z powodów kosztów postępowania apelacyjnego biorąc pod uwagę współuczestnictwo formalne powodów, w tym także kosztów zastępstwa procesowego według norm przepisanych.

Uzasadnienie apelacji rozszerza podniesione w niej zarzuty.

W odpowiedzi na apelację pozwany wniósł o jej oddalenie i zasądzenie kosztów postępowania odwoławczego

SĄD APELACYJNY ZWAŻYŁ CO NASTĘPUJE:

Apelacja okazała się całkowicie uzasadniona.

Jakkolwiek pozwany nie zarzucił sądowi pierwszej instancji błędu w ustaleniach faktycznych, a sąd odwoławczy nie zmieniał tych ustaleń i nie prowadził postępowania dowodowego, a więc zgodnie z art. 387 §2¹ k.p.c. uzasadnienie wyroku może zawierać jedynie wyjaśnienie podstawy prawnej wyroku z przytoczeniem przepisów prawa, jednak dla porządku należy wskazać, że Sąd Apelacyjny w pełni podziela, akceptuje i przyjmuje za własne ustalenia dokonane przez Sąd Okręgowy.

Ustosunkowując się do zarzutów apelującego należy podkreślić, że aktualne wg praktycznie jednobrzmiącego orzecznictwo przyjmuje się, że roszczenie o zadośćuczynienie ma charakter zobowiązania bezterminowego, a więc obowiązek jego wypłaty materializuje się z chwilą wezwania do zapłaty – art. 455 k.c. Jeżeli zobowiązany nie płaci zadośćuczynienia w terminie wynikającym z przepisu szczególnego lub w terminie ustalonym zgodnie z art. 455 in fine k.c., uprawniony nie ma niewątpliwie możliwości czerpania korzyści z zadośćuczynienia, jakie mu się należy już w tym terminie. W konsekwencji odsetki za opóźnienie w zapłacie zadośćuczynienia należnego uprawnionemu już w tym terminie powinny się należeć od tego właśnie terminu. Stanowiska tego nie podważa pozostawienie przez ustawę zasadzenia zadośćuczynienia i określenia jego wysokości w pewnym zakresie uznaniu sądu. Przewidziana w art. 445 § 1, 446 §4 i art. 448 k.c. możliwość przyznania przez sąd odpowiedniej sumy tytułem zadośćuczynienia za krzywdę nie zakłada bowiem dowolności ocen sądu, a jest jedynie konsekwencją niewymiernego w pełni charakteru okoliczności decydujących o doznaniu krzywdy i jej rozmiarze. Mimo więc pewnej swobody sądu przy orzekaniu o zadośćuczynieniu, wyrok zasądający zadośćuczynienie nie ma charakteru konstytutywnego, lecz deklaratywny. Oczywiście orzecznictwo dostrzega, że wymagalność roszczenia o zadośćuczynienie za krzywdę, a tym samym i początkowy termin naliczania odsetek ustawowych za opóźnienie w jego zapłacie zależy od okoliczności każdego indywidualnie rozpatrywanego przypadku; co oznacza, że datą początkową biegu odsetek ustawowych może być zarówno dzień wyrokowania, jak i dzień wcześniej – czy to decyduje data doręczenia odpisu pozwu, czy też data wezwania, czy też data wniesienia pozwu, albo inna data, kiedy krzywda ustabilizowała się bądź ustała.

W niniejszej sprawie, wyrok w przedmiocie zadośćuczynienia zapadł po upływie 12 lat od zdarzenia, natomiast wezwanie do zapłaty miało miejsce w listopadzie 2013 r., a więc po upływie ponad dziewięciu lat od wypadku. W tym czasie krzywda powodów była już w pełni znana, ustabilizowana i możliwa do oszacowania. Jednocześnie podkreślić należy, że inne szkody powodów związane z tym samym zdarzeniem były likwidowane już w 2005 r., a więc także wszystkie okoliczności samego zdarzenia były dokładnie znane pozwanemu.

Stąd też brak jest podstaw do stwierdzenia, że pozwany pozostawał w opóźnieniu dopiero po wydaniu przez sąd pierwszej instancji wyroku, ani też do przyjęcia, że czas trwania postępowania likwidacyjnego wymagał dłuższego okresu niż 30 dni.

Wobec powyższego na podstawie art. 386 §1 k.p.c. Sąd Apelacyjny zmienił wyrok w zaskarżonej części i orzekł zgodnie z wnioskami apelacji. O kosztach postępowania apelacyjnego orzeczono na podstawie art. 98 k.p.c. tj. zgodnie z zasadą odpowiedzialności za wynik sprawy.

A. Bednarek-Moraś E. Buczkowska-Żuk M. Gołuńska